

APM

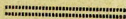
3-2552₂

3-2552₂

«ՄՈՒՐՃ - ՄԱՆԳԱՂ»-Ի ԳՐԱԴԱՐԱՆ. № 5

Մ. ԳԻԳՈՅԱՆ

ԿՈՆԽՈԶՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Հ.Լ.Բ. Պ.Ս. ԳՅԼԵ. ՓԻՅ.
ԼՈՒՐ. 1930 Գ.
ԱՊՏ. № 2/197

22647

ԿՈՒԽՈՋՆԵՐԸ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻԱԿ ՈՒՂԻՂ ՃԱՆԱՊԱՐՀՆ ԵՆ

A II
35074

ԴԵՊԻ ԿՈՒԽՈՋՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Մինչև Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը մեր գյուղը յեղել է շատ աղքատ ու հետամնաց:

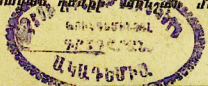
Տեխնիկայի զարգացումը, գյուղատնտեսության մեջ բարդ ու թանգարծեք մեքենաներ գործածելը մինչև Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը մատչելի է յեղել միմիայն խոշոր կալվածատերերին: Անհատ գյուղացիների մանր տնտեսություններն այդպիսի մեքենաներ գործածելու վոչ մի հնար չեն ունեցել: Նրանց արտադրական միջոցներն են յեղել ձին ու յեզը և գյուղատնտեսական պարզ գործիքները:

Կմախքացած ձիու ու դանդաղաքայլ յեզի գյուղ է յեղել մեր գյուղը մինչև Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը:

Պարզ է, վոր այդպիսի գործիքներով, այդպիսի հետամնաց տեխնիկական միջոցներով գյուղը չեր կարող առաջադիմել, չեր կարող դուրս գալ իր ծանր վիճակից:

Մինչ Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը գյուղը կարող եր զարգանալ ու զարգանում եր կապիտալիստական գծով:

Կապիտալիստական զարգացումը բնորոշ եր նրանով, վոր գյուղում մեծամասնություն կազմող միջակները թեև դանդաղ, բայց հաստատ կերպով նվազում էին յերկու կողմից. մի կողմից այդ կենտրոնական դեմքի մեղման մասը հանդի-

սկիւով բարեհաջող պայմանների, ինչպիսիք են՝ առատ բերք, հաջող առևտուր և այլն, կարողանում եր անցնել կուլակների շարքը, իսկ մյուս կողմից միջակների զգալի մասն ընկնելով անբարեհաջող պայմանների մեջ—անբերրիութուն, անասունների համաճարակ, հրդեհներ և այլն — կամաց կամաց չքավորների և ապա բատրակների թիվն եր ավելացնում:

Այս պատկերն ամենին ծանոթ ե: Ավելի պարզ լինելու համար, բերենք մի կենդանի պատկեր անցյալից: Գյուղացի Պետրոսը միջակ տնտեսութեան տեր եր: Նա ուներ 2 ձի, 1 գուլգ յեզ, հարկավոր դործիքներ ու կարողանում եր իր բնտանիքի աշխատանքով ցանել 10 հեկտար հող: Ուներ նաև 1 կամ 2 կով, 5 կամ 10 վոչխար և կարծում եր, վոր իր քեֆին քեֆ չի հասնի: Գլխարկը ծռած, նա իրեն սպահովված ու անկախ մարդ եր հաշվում: Հանկարծ խեղճ մարդու գլխին անհաջողութունը անհաջողութեան հետևից թափվեց: Յերաշտի պատճառով մի տարի արտերը բերք չտվին: Պետրոսը մնաց առանց հացի, նրա անասուններն — առանց կերի: Զմեռը մի կերպ անցկացնելու և դարուներ նոր ցանք անելու համար, մեր Պետրոսը ծախեց իր մի ձին, վոչխարներն ու կովը: Նա արդեն անցավ չքավորների շարքը: Գարնանը նրա մյուս ձին նիհարեց, ուժասպառ լինելով, չկարողացավ աշխատել ու սատկեց: Պետրոսը նոր բերքի վրա հույս դնելով, գնաց տգրուկազայի մոտ ու նոր ձի գնելու համար տոկոսով 100 ռուբլի պարաք վերցրեց:

Այդ որվանից խեղճ Պետրոսի որը սկացավ: Տգրուկազայն կամաց-կամաց Պետրոսի արյունը ծծել սկսեց: Գարնանային ու ամառային աշխատանքների տաք ժամանակ նա ձայն եր տալիս Պետրոսին ու լինողում», վոր մի յերկու որ իր համար վար ու ցանք, կամ հոռնձ ու կալ անի:

Պետրոսը գլխակոր կատարում եր տգրուկազայի լինողիբը», թողնելով իր արտերն անմշակ:

Աշնանը, հոռնձից ու կալից հետո, Պետրոսը հաշիվ ե ա-

նում և տեանում, վոր լավ որերը տգրուկ-աղայի համար աշխատելու պատճառով, իր արտերի մշակումն անկանոն և կատարել: Տարին թեև լավ տարի յեր, բերք կար, բայց անկանոն մշակման պատճառով, Պետրոսի արտերը միջակից ել ցածր բերք տվին: Հացահատիկների գինը ցածր և, հացն ել քիչ: Պարտքը տալու վոչ մի հնար չկա: Գնում և տգրուկ-աղայի մոտ և խնդրում, վոր մուրհակը փոխի, նոր մուրհակ գրի: Մուրհակը փոխվում և: Հիմնական պարտքի վրա ավելանում և վաշխառուական տոկոսը և նոր մուրհակը առաջվա 100 ռուբլու փոխարեն գրվում և 200 ռուբլու: Մի քանի տարուց հետո պարտքը նույն կարգով հասնում և 500—600 ռուբ.: Պետրոսի ամբողջ գույքն աճուրդով ծախվում և դատարանի վորոշմամբ: Պետրոսն անցնում և բատրակների շարքերը:

Յեվ ինչքան շատ եյին Պետրոսները:

Կրկնում ենք, այս պատկերը բոլորիս ծանոթ և: Դա մեր անցյալի հանրածանոթ պատկերներից և:

Մինչև Հոկտեմբերյան հեղափոխությունն այդպես և զարգացել գյուղը: Այդպիսի դեպքում բարդ, կատարելագործված ու թանգարժեք մեքենաներ գործածելու մասին միջակ գյուղացին, չքավորն ու բատրակը յերագել անգամ չեյին կարող:

Աղքատ ու հետսմուաց եր մեր գյուղը:

Բայց յեկավ Հոկտեմբերը: Բանվոր դասակարգն աշխատավոր գյուղացու զինակցությամբ հաղթեց թե քաղաքի, թե գյուղի տգրուկ-աղաներին: Ազատագրեց աշխատանքն ամեն տեսակ շահագործումներից ու կեղեքումներից: Աշխատավոր գյուղացու համար ևս նոր կյանքի հեռանկարներ բացվեցին: Այն, ինչ անկարելի յեր առաջ, հիմա դարձավ իրագործելի: Տրակտորները, կոմբայններն և ուրիշ բարդ ու թանգ մեքենաները տգրուկ-աղաներին հարստացնելու միջոցից, Պետրոսների կեղեքելու ու շահագործելու գենքից դարձան Պետրոսների կյանքը բարելավելու, Պետրոսների աշխատանքը թեթև-

վացնելու, գյուղի աղքատիկ ու հետամնաց կյանքը բարելավելու գեներ ու գործիք:

Ներկա մոմենտը, մեր ԽՍՀՄ ժողտնտեսութեան վերակառուցման ետապը, իր կոլլեկտիւնարարութեան հսկայական թափով հնարավոր ու իրագործելի յե դարձնում անցյալի յերազները:

Հնգամյա մեծ աշխատանքների ծրագիրը Հյուսիսային կովկասի համար նախագծել է 3 միլիոն հեկտար տարածութիւն՝ կոլլեկտիւների ձեռքով մշակելու համար: Համկոմկուսի (բ) Յերկրային կոմիտեն հանձն է առել կենսկոմի առջև, հետեապես ԽՍՀՄ ամբողջ բանվորութեան և աշխատավորութեան առջև, մինչև 1931 թիֆն ամբողջ յերկրամասն ընդգրկել կոլլեկտիւնարութեամբ:

Այս հանձնարարութիւնը կատարելու համար պետք է լծվել աշխատանքի:

Աշխատանքի հաջողութիւնն ի միջի այլոց կախված է նաև նրանից, թե ի՞նչ չափով մենք հասկացել ենք կոլլեկտիւների դերը, նրանց նշանակութիւնը գյուղի վերակառուցման գործում:

Այս նկատառումներով մենք ցանկացել ենք տալ կոլլեկտիւների մասին անհրաժեշտ գիտելիքներ:

ԻՆՉ Ե ԿՈԼԽՈԶԸ ՅԵՎ ԻՆՉ ՈԳՈՒՏ Ե ՏԱԼԻՍ ԳՅՈՒՂԱՑՈՒՆ

Կոլխոզը տնտեսական այնպիսի մի ձև է, վորը միացնում է անհատ գյուղացիներին, ընդհանուր ուժերով, ընդհանուր լծկաններով և մեքենաներով կատարելու այս կամ այն հողագործական աշխատանքները:

Կոլխոզը համագործակցության այնպիսի մի ձև է, վորը հնարավորություն է ստեղծում բարդ, թանգարժեք մեքենաների գործածման, հեշտացնում և թեթևացնում է աշխատանքը, նյութական և աշխատող ուժերի ահագին խնայողությունն և ապիս և բարձրացնում կոլխոզի անդամների տնտեսական զրույթյունը:

Սոսենք որինակներով.

Անհատ միջակ կամ չքավոր գյուղացին, վորն իր ընտանիքի ուժերով մշակում է 5—10 հեկտար հող, յերբեք չի կարող բարդ մեքենա գնել: Այդպիսի տնտեսության համար բարդ մեքենան նույնիսկ վնասակար է:

Մեքենայի, տրակտորի գործածությունն ոգտակար է այն ժամանակ, յերբ նա ունենա աշխատանքի լայն ասպարեզ, այսինքն յերբ նա վոչ թե 5—10 հեկտար տարածության վրա աշխատի, այլ առնվազն 200 հեկտարի վրա:

Մեքենաների գործածությունը մեր այս որինակով հնարավոր է դառնում առնվազն 10—15 տնտեսությունների միացման ժամանակ:

Յեկրորդ որինակ: Մի գյուղում ապրում են 30 ծուխ չքավորներ: Մոտեցել է ցանքի ժամանակը: Հայտնի յե, վոր յեթե հողը ժամանակին չվարես, բերք չես ստանա: Այդ 30

ծխերից ամեն մեկը 1 ձի կամ 1 գուլգ յեղ ունի: Բայց գութանի համար հարկավոր ե տոնվազն 6 ձի: Ի՞նչպես եյին այդ գրությունից դուրս գալիս մինչև այսօր. մի քանի տնտեսություններ—4—5 ծխեր միանում եյին ու հերթով բոլորի համար 5—10 հեկտար վարում: Կյանքը ինքը գյուղացուն ստիպում եր համագործակցության այդ հասարակ ձևերին դիմել: Բայց համագործակցության այդ ձևն իր սղտավետության հետ միաժամանակ ունի և պակաս կողմեր: Այդ ձևը բավարար կերպով չի տպահովում կանոնավոր աշխատանքը և շատ անպատմ մեկի կամ մյուսի հողն անմշակ ե մնում: Պատահում ե, վոր մի որ մեկը ձին չի տալիս քաղաք, կամ աղորիք զնալու պատճառով. այդ որը մնացած ձիերը նույնպես չեն աշխատում և այդ որը չի ոգտագործվում:

Հինգ ձիեր և 2—3 մարդ կորցնում են իրենց որը և վոչ մի ոգուտ չի ստացվում. բայց այս դեռ չարիքների փոքրագույնն ե:

Ավելի սովորական են Պետրոսի ու սղրուկ-աղայի դեպքերը: Թեև հիմա, խորհրդային իրավակարգում սղրուկ-աղաների ախորժակը սահմանափակում են խորհրդային որենքները, բայց և այնպես, մինչև վերջին տարիները—մինչև կոլխոզչի նարարության արագ ծավալումը— քիչ չեյին կուլակներին գերի դառնալու դեպքերը:

Կոլխոզն ե, վոր գալիս ե կանոնավորելու գյուղի աշխատանքը, թեթևացնելու գյուղացու դառն վիճակը և նրա տրտեսական վիճակը բարելավելու:

Բայց, վորպեսզի ավելի պարզ լինի կոլխոզի ոգտավետությունը, վերցնենք մի որինակ ևս.

Սուլթան-Սալա գյուղը (Մյասնիկյան ռայոն) 1929 թվին ցանել եր 4473 հեկտար. ուներ 540 լծկան միավոր և մոտ 500 հողի աշխատանքի ընդունակ մարդ: Ամեն մի մարդուն ու լծկան ուժին ընկնում եր 8—8,5 հեկտար: Հողի մշակումը կատարվում եր չճրագրված կերպով, վորի հետևանքով արտե-

բը լավ չեյին մշակվում ու բերքը հավասար եր մի հեկտարից միջին թվով 40—45 փթի, հետևապես ամեն մի աշխատավորի և լծկան միավորի աշխատանքի արդյունքը հավասար եր 320-ից մինչև 382 փութ մթերքի: Այսպիսի արտադրողակահույթյունն իհարկե բարձր համարել չի կարելի: Պարզ ե, վոր այսպիսի արտադրողակահույթյունը յերբեք չի կարող բարձրացնել գյուղի տնտեսական վիճակը: Ի նկատի պիտի ունենալ նաև այն հանգամանքը, վոր մեր վերցրած գյուղն ունեեր մի շարք կոլխոզներ, վորոնք ընդգրկում եյին տնտեսությունների մաս 40 տոկոսը:

Հիմա յենթադրենք, վոր Ս.-Սալա գյուղը վերածվել ե մի սարողջական կոլխոզի, վորտեղ աշխատանքները կատարվում են ծրագրված կերպով: Ի՞նչպիսի փոփոխություններ կստացվին, յեթե նույն իսկ կոլխոզը արակտորներ ու բարդ մեքենաներ չի գործածում: Ամեն մի լծկան միավոր իր լրիվ ոգտագործման դեպքում վարում, ցանում և կալսում ե 12—14 հեկտար: Հետևապես, 4473 հեկտարը մշակելու համար կարիք կզգացվի 372—373 լծկան միավորի: Խնայվում ե 158 լծկան միավոր: Նույնը տեղի յե ունենում նաև աշխատավորների վերաբերյալ. փոխանակ 500 հոգու, գործը գլուխ կգա 350 մարդով, կխնայվի 150 մարդու աշխատանք: Արտադրողականությունը կբարձրանա—յեթե թողնենք բերքի նորման անփոփոխ—մինչև 480—675 փութ, կամ համարյա 50 տոկոսով:

Իսկ յեթե ընդունենք, վոր կոլխոզն իր տնտեսությունը կառուցել ե մեքենայական բազայի վրա (այդպես ել կլինի), այդ դեպքում նույն տարածությունը կարելի յե մշակել 20-30 արակտորով և 100 մարդով: Ամեն մի աշխատավորի արտադրողականությունը կբարձրանա բերքի նույն անփոփոխ թվերով—1760 փութ, կամ 400 տոկոսից ել ավելի:

Այս պարզ հաշիվները մենք բավական ենք համարում նույնիսկ ամենահետամնաց գյուղացուն համոզելու, վոր կոլխոզը մեծ զարկ ե տալիս գյուղատնտեսական աշխատանքի ար-

տագրողականութեան բարձրացման, ազատում ե միջոցներ և աշխատող ձեռքեր դյուղատնտեսութեան նոր ճյուղերին զարկ տալու, գյուղատնտեսութեան մթերքներէ մշակման արդյունաբերութեանները զարգացնելու համար:

Կոլխոզն իր անդամներէ աշխատանքի արդյունքները համայնական սեփականութեան ե դարձնում, այսինքն այդ արդյունքից սփռվում են բոլորը: Հարստացող և աղքատացողներ չկան: Կուլակներ և բատրակներ չկան:

Պետրոսի և տղրուկ-աղայի որինակը ցույց տվեց, թե ի՞նչպէս Պետրոսներէ աշխատանքի արդյունքները հափշտակում ու յուրացնում եյին տղրուկ-աղաները, զցելով Պետրոսներին աղքատութեան ու սովի ճիրանները: Իսկ կոլխոզի որինակը ցույց ե տալիս, վոր աշխատանքի արդյունքներէից սփռվում են կոլխոզի բոլոր անդամները: Կոլխոզում շահագործում ու կեղեքում չկա: Կոլխոզը սոցիալիզմի լայն ճանապարհն ե:

ԻՆՉՊԻՍԻ ԿՈՒԽՈՋՆԵՐ ԵՆ ՄԵՋ ՀԱՐԿԱՎՈՐ

Առաջ, յերբ դեռ գյուղի «կենտրոնական դեմքը» — միջակը դանդաղ եր շարժվում դեպի կոլխոզ, յերբ դեռ չքավորն ու բատրակը կասկածով ու անվստահորեն եյին նայում կոլխոզների վրա, յերբ, վերջապես, յեղած սովխոզներն ու կոլխոզները դեռ որինակ չեյին դարձել շրջապատող գյուղացիութեան համար, — այն ժամանակ կուսակցութիւնը բավականանում եր փոքրիկ կոլխոզներով, կոլխոզի հասարակ ձեւերով: Կուսակցութիւնը համբերատարութեամբ սպասում եր, թե գյուղացին վերջ ի վերջո կհամոզվի կոլխոզի առավելութիւնները մասին և լայն մասսայական ընույթ կտա կոլխոզինարարութեան: Այդ ժամանակվա կոլխոզները կազմվում եյին գլխավորապես չքավոր գյուղացիներից ու բատրակներից, ընդգրկում եյին 7—10 կամ ամենաշատը 20 տնտեսութիւն, ձեռք եյին բերում 1 կամ 2 տրակտոր և ընդունում մեքենայական կամ հողի համայնական մշակման ընկերութիւնները կանոնադրութիւնը (устав): Շատ դեպքերում այդ կոլխոզները համայնացրած վոչինչ չեյին ունենում: Նույն իսկ տրակտորները ստացվում եյին այս կամ այն անդամի անունով: Մի խոսքով այդ ժամանակվա կոլխոզները կոլխոզինարարութեան առաջին փորձնական քայլերը լինելով, դեռ կրում եյին իրենց վրա առաջին սատիճանի բոլոր նշանները: Հետզհետե զարգանալով, մի կողմից միմիանց հետ ձուլվելով, մյուս կողմից ավելի բարդ ձևերն ընդունելով, կոլխոզներն անցան կոլխոզինարարութեան յերկրորդ աստիճանին — խոտբուսական ու համայնացվան աստիճանին:

Յեթե առաջ գյուղացին մի անգամից իր գույքը համայնացնելուց զգուշանում եր, հիմա նա արդեն ինքն ե առաջարկում գոնե լծկանների համայնացում: «Իմ ձին» բառերը չքայետք և լինեն, «մեր ձին» բառերն են մեզ հարկավոր — սիւս թե ինչպիսի յեզրակացութեան ե արդեն հասել գյուղացին: Յեւ մենք տեսնում ենք, վոր վերջին տարիներում ավելի լայն

ծավալ են ստանում արտեխներն ու կոմունաները, վորտեղ տնտեսական ինվենտարի զգալի մասը, կամ ամբողջը համայնացված է արդեն:

Մեր, խորհրդային գյուղն արդեն բարձրացել է այդ ստիճանները: Մանր, թզուկային կոլխոզներ կազմելու շրջանն անցել ենք: Անցել ենք նաև պարզ, մեքենայական, կամ հողի համայնական մշակման ընկերություններ կազմելու շրջանը: Այսօրվա խնդիրը խո՛ւր—ամբողջ գյուղի, նույնիսկ ամբողջ ռայոնի մասշտաբով—կոլխոզ կազմակերպելն է, վորտեղ հողագործական ինվենտարը (ձիեր, գ-տ մեքենաներ ու գործիքներ, կովեր և այլն) համայնացված է:

Հետևապես այն հարցին, թե ինչպիսի կոլխոզներ են մեզ հարկավոր, մենք կաատասխանենք, վոր մեզ հարչավոր են խո՛ւր յեվ ավելի բարդ ձևվի կոլխոզներ:

Այս չի նշանակում վոչ մի դեպքում, վոր մենք արգելում ենք մանր կամ պարզ ձևի կոլխոզներ կազմակերպելը: Մեքենայական ընկերություններ, ցանվորների խմբակներ, հողի համայնական մշակման ընկերություններ կազմելը վոչ մի դեպքում մեր աշխատանքի ծրագրից դուրս չպիտի թողնվեն: Բայց ուշագրության կենտրոնում պիտի լինեն խոշոր և բարդ ձևի կոլխոզներ կազմակերպելու խնդիրները:

Վորովհետև մենք արդեն ցույց տվինք (Մ.-Սալայի որինսկով) խոշոր կոլխոզների շահավետությունը, այստեղ այդ հարցի վրա մանրամասնորեն կանգ չենք առնելու: Կասենք միայն, վոր խոշոր կոլխոզը հնարավորություն է տալիս մի անգամից մեծ ֆանակությամբ սրահսորհեր յեվ ուրիշ բարդ մեքենաներ ձեռք բերել, մեքենա-սրահսորային կայաններ կամ կայուններ սեղծել, նորոգման արհեստանոց բանալ, գյուղասնեսես հրավիրել, պլանային սնեստություն ունենալ, մեքենաներն ավելի լրիվ ոգտագործել, գյուղասնեստության նորանոր նյութեր կազմակերպել, գյուղասնեստության մթերհների մեակման արդյունաբերություններ զարգացնել յեվ այլն:

ԻՆՉՊԵՍ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼ ԿՈՒՆՈՋԻ ՆԵՐՔԻՆ ԱԾԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ ՅԵՎ ԿԱՆՈՆԱՎՈՐԵԼ ՀԱԾԻՎՆԵՐԸ

Այս հարցը ներկայիս համար մեծ նշանակություն ունի: Շատ տեղերում կոլխոզի ներքին աշխատանքները կազմակերպելու, հաշիվները կանոնավորելու հարցերը բարդություններ են առաջ բերում և նույն իսկ կոլխոզի քայքայման պատճառ դառնում: Կոլխոզն այնպես պիտի կազմակերպի իր ներքին աշխատանքները, վոր նրա անդամները դժգոհ լինելու առիթ չունենան: Այդ նշանակում է, վոր կոլխոզում աշխատանքի և վարձատրության միջև վորոշ հարաբերական չափ պիտի լինի: Ով շատ է աշխատում, նա շատ ստանալու իրավունք պիտի ունենա և ընդհակառակը:

Պարզենք որինակով.

Ունենք մի կոլխոզ, վորտեղ 100 ծուխ միացել են: Այդ կոլխոզում կա 700 հոգի, վորոնցից 300-ը աշխատանքի ընդունակ են, իսկ մնացածները յերեխաներ են: Կան այնպիսի ծրլսեր, վորտեղ 6 հոգուց 4-ը աշխատանքի ընդունակ են, իսկ ուրիշ ծխեր էլ կան, վորտեղ 8 հոգուց միայն 2-ն են աշխատանքի ընդունակ: Այդպիսի կոլխոզում միջև հիմա աշխատում էյին բոլոր աշխատանքի ընդունակները և արդյունքը հավասարապես բաժանում էյին շնչերի վրա. այդ պատճառով միշտ տրտունջներ ու խոսակցություններ էյին լինում:

Յենթադրենք աշխատանքի կազմակերպման հետևյալ ձևը. ամենից առաջ վորոշել են, վոր յերեխաները, վորոնց հողով ոգտվում է կոլխոզը, իրավունք ունեն ստանալ իրենց հասնող հողի կապալագինը (аренду) տեղական միջին գնով (8-10 ռուբլի հեկտարը): Յերկրորդ՝ աշխատանքի բոլոր տեսակները

զնահատվել են և ամեն մի աշխատանքի համար նրա կատարողները ստանում են սահմանված վճարը: Աշխատանքները ծանրութեան տեսակետից բաժանված են սղամարդկանց, կանանց ու պատանիների մեջ և աշխատավորների ամեն մի կատեգորիա իր հերթին աշխատանքի պիտի դուրս գա, յեթև չկան հարգելի պատճառներ (հիվանդութուն, ծննդաբերություն և այլն): Յեթև մեկն աշխատանքի դուրս չի գալիս առանց հարգելի պատճառի (ծուլություն, գործալքում), նրա դեմ կոլխոզը ձեռք ե առնում զանազան միջոցներ (հանդիմանություն, սուգանք և նույն իսկ կոլխոզից հեռացնել): Աշխատանքի այս տեսակ կազմակերպումն այն առավելությունն ունի, վոր այստեղ ավելորդ խոսակցությունների տեղիք չի լինում. Վինչու յես քո յերեխաների համար պիտի բանեմ» խոսքը միանգամայն վերանում ե: Մյուս կողմից ծուլութեան, գործալքումների և աշխատանքը կազմալուծող այլ յերևույթների դեմ պայքարելու և աշխատանքային դիսցիպլինան բարձրացնելու պայմաններ են ստեղծվում:

Յերրորդ՝ ամեն մի անդամ ունի իր անձնական հաշիվը, վորտեղ հաշիվ յե առնվում ամեն մի անդամի թե կոլխոզ մտցրած գույքի արժեքը, թե նրան հասանելիք աշխատավարձը, թե յերեխաների հողի կապալագինը: Հաշիվ յեն առնվում նաև մթերքով կամ կանխիկ ստացած գումարները: Այնպես վոր, ամեն ամիս, նույնիսկ ամեն որ կոլխոզի ամեն մի անդամ կարող ե իմանալ, թե ինքն ինչ ե աշխատել և ինչքան ստանալիք ունի կոլխոզից:

Չորրորդ՝ կոլխոզը դեռ չի անցել մեքենայացման, այլ աշխատում ե այն ինվենտարով, վորը բերել են անդամները: Ամեն մի անդամի ինվենտարն ոգտագործելու հարցը նաև շատ խոսակցութեան տեղիք եր տալիս: Կային ասողներ, վոր կոլխոզ մտնող բոլոր գյուղացիք հավասար արժեք ունեցող ինվենտար պիտի ներմուծեն: Կային և ուրիշները, վորոնք ասում եյին, թե ամեն մի ինվենտար բանեցնելու համար առանձին

գին և հարկավոր նշանակել ու տերերին այդ գինը վճարել և այն: Բոլոր այդ ձևերն ել անկարող եյին հարցը բավարար կերպով լուծել և վերջերս կոլխոզների անդամները յեկել են այն յնչորակացության, թե ինվենտարը հարկավոր և համայնացնել, դարձնել կոլխոզի սեփականություն, իսկ տերերին մի քանի տարիների ընթացքում վճարել արժեքը: Ամեն անդամի անձնական հաշվում գրում են նրա ներմուծած ինվենտարի արժեքը, վորը նա ստանում է 4-5 տարվա ընթացքում, վորոշ սովորներով:

Հինգերորդ՝ վորովհետև կոլխոզի կազմակերպումն ազատում է միջոցների և աշխատող ձեռների վորոշ մասը, կոլխոզներում հարց եր բարձրանում, թե ի՞նչ պիտի անեն ազատ, աշխատանքի ընդունակ ձեռները: Հարց եր ծագում նաև, թե ով պիտի առաջին հերթին աշխատանքի դնա: Սկզբում նկատվում եյին վորոշ խնամիական մոտեցումներ: Նախագահը կամ վարչության անդամներն իրենց մոտիկ մարդկանց եյին ուղարկում աշխատանքի: Իհարկե այդ տեսակ խնամիական մոտեցումը կոլխոզի անդամների արդարացի դժգոհությունն եր առաջացնում: Կոլխոզն այդ հարցերն ել լուծել է բավարար կերպով: Ամենից առաջ կոլխոզը կազմել է աշխատանքի ընդունակ մարդկանց ցանկն այնպես, վոր ամեն մի ծխից մի մի աշխատող անպատճառ առաջին հերթին մտնում է այդ ցանկի մեջ: Հետո կոլխոզը կազմակերպել է գյուղատնտեսության հետևյալ ճյուղերը—վորոնք հիմա հնարավորություն են տալիս ոգտագործել բոլոր ազատ ձեռները—բանջարանոց, կաթնատունտեսություն և թռչնաբուծություն: Պիտի ասել, վոր գյուղատնտեսական այս ճյուղերն առաջ գոյություն չունեյին այդ գյուղում, բացի կաթնատնտեսությունից: Իսկ կաթնատնտեսությունն ել գտնվում եր սաղմային դրության մեջ:

Հիմա այդ նոր ճյուղերը, բացի այն, վոր հիմնականորեն լուծել են ազատ ձեռների խնդիրը, կոլխոզի նյութական դրությունը բարձրացնելու համար նոր աղբյուրներ են դարձել:

Յեթե առաջ մեր վերցրած կոլխոզի տարեկան յեկամուտը 50-60 հազար ուրլի յեր, հլմա, նոր ճյուղերը կազմակերպելուց հետո, համարյա կրկնապատկվել և:

Վեցերորդ: Հարց և ծագում, թե արդյոք կոլխոզի անդամները փայ պիտի մուծեն և յեթե պիտի մուծեն, բոլոր անդամները հավասար փայ են մուծելու, թե վոչ:

Հարցի առաջին մասին մենք պատասխանում ենք, վոր այս, կոլխոզի բոլորը անդամներն առանց բացառության փայ պիտի մուծեն:

Իսկ յերկրորդ մասի պատասխանը լինելու յե այն, վոր փայը պիտի լինի դիֆֆերենցիալ, այսինքն բատրակների և չքավորների համար պիտի սահմանել մի փայ — յենթադրենք 50—100 ուրլ. միջակների համար—300-500 ուրլի և ունեւորների համար—700-1000 ուրլի:

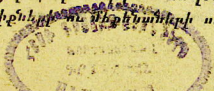
Այս փայերը նույնպես մտնում են ամեն մեկի անձնական հաշվի մեջ:

Բատրակների և չքավորների համար փայի մուծման ժամկետներ կարելի յե նշանակել, իսկ մյուս խավերը (միջակն ու ունևորը) միանվագ պիտի մուծեն: Բատրակներին և չքավորներին ոգնություն կարելի յե ցուլց' տալ նաև չքավորական ֆոնդից:

ԻՆՉ ՊԻՏԻ ԱՆԵԼ ԽՈՇՈՐ ԿՈԼԽՈՋՆԵՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Յոռոյ կոլխոզ ասելով, մենք հասկանում ենք ամբողջ գյուղի մասշտաբով (մի գյուղում մեկ կամ յերկու կոլխոզ) կազմակերպելը: Այս իմաստով խոշոր կոլխոզ կազմակերպելու համար հարկավոր է, վոր գյուղի կուսըջիջը, կոմյերիտականներն ու չքավորական խմբակները, գյուղխորհուրդն ու կոոպերատիվ կազմակերպութիւնը միասնական ֆրոնտով ձեռնարկեն հետևյալ միջոցները.

Ամենից առաջ հողաշինարարական աշխատանքներն այնպէս պիտի կատարել, վոր կուլակներն ստանան առանձին հողամաս, գյուղից հեռու, գյուղի հողերի ծայրամասերում, իսկ մնացած հողամասերը, վոր ամբողջական կոլեկտիվին են հատկացվում, բաժանվեն այդ գյուղում ընդունված սերմնափոխութեան սիստեմի համեմատ՝ հարկավոր մասերի: Յերկրորդ՝ հարկավոր է նախ՝ գյուղի կազմակերպութիւնների ժողովներում, հետո չքավորների և ապա ընդհանուր ժողովներում անցկացնել մի կամ յերկու կոլխոզ կազմակերպելու վորոշումը (իսկ այն գյուղերում, վորտեղ արդեն գոյութիւն ունեն մանր կոլխոզներ, այդ կոլխոզների ժողովներում անցկացնել կոլխոզների ձուլման և մի խոշոր կոլխոզ կազմակերպելու վորոշումներ): Այդ վորոշումների մեջ հարկավոր է անցկացնել այն միտքը, վոր կազմակերպվելիք կոլխոզում սկզբից և յետ համայնացվում է հողագործական կենդանի և անկենդան ինվենտարը, վորի վորոշ մասը սկզբից իսկ հայտարարվում է վորպես կոլխոզի անբաժան ֆոնդ: Այս կետը նշանակում է, վոր կոլխոզի անդամները սկզբից իսկ հրաժարվում են լծկանների, գյուղատնտեսական գործիքների և մեքենաների սեփականութիւնից:

այդ բոլորը նրանք հանձնում են կոլխոզին, արժեքը 4-5 տարում ստանալու պայմանով: Կոլխոզն այդ համայնացրած ինվենտարի վորոշ մասը, ասենք 25-30, նույնիսկ 50 տոկոսը հայտարարում է անբաժան ֆոնդ:

Ավելի պարզ լինելու համար վերցնենք իբրև որինակ՝ նույն Ս-Սալա գյուղը:

Այդ գյուղն, ինչպես գիտենք, ունի 540 լծկան միավոր՝ 54000 հազար ուրբուլ արժողությամբ, ունի նաև զանազան գ.-ա. գործիքներ ու մեքենաներ՝ 30,000 ուրբուլ արժողությամբ: Իհարկե բոլոր ծխերի ունեցածը համարժեք չե. կան միջակ ծխեր, վորոնց ինվենտարն արժե 800-1000 ուրբլի, կան միջակներ ու չքավորներ, վորոնց ինվենտարն արժե 300-500 ուրբլի և այլն: Կոլխոզ կազմելու ժամանակ ամեն մեկի ինվենտարը գնահատվում է հատուկ հանձնաժողովի կողմից և ընդունվում է: Կոլխոզը նրա արժեքը վճարելու յե 4-5 տարվա ընթացքում: Յեթե այդ ժամանակվա ընթացքում կոլխոզի վորևե անդամ ցանկանա դուրս գալ կոլխոզից, նա իրավունք կունենա պահանջելու իր ներմուծած ինվենտարի արժեքի չըվճարված մասը (յեթե մեր հիշած անդամը ներմուծել էր 800 ուրբուլ ինվենտար, վորից նա նախ քան կոլխոզից դուրս գալն ստացել էր 200 ուրբլի, այժմ նա իրավունք կունենա պահանջելու 600 ուրբլի ևս): Սակայն կարող են այնպիսի դեպքեր պատահել, վոր մեկ կամ 2 տարուց հետո, կոլխոզի շնորհիվ նյութապես բավական ապահովվելուց հետո, կուլակային տարրերի ազդեցությամբ, կամ ուրիշ վորևե պատճառով, կոլխոզից հեռացվողների թիվը զգալի լինի և կոլխոզը քայքայվելու վտանգ սռաջանա: Այդ վտանգը կանխելու համար կոլխոզը հենց իր գոյության առաջին որից պիտի սահմանի անբաժան ֆոնդի չափը: Մեր վերցրած որինակների հիման վրա, յեթե ինվենտարի 25-30 տոկոսն անբաժան ֆոնդ է հայտարարված, կոլխոզից դուրս յեկող անդամը կստանա վոշ 600 ո., այլ 400 ուրբլի: Նրա 200 ուրբուլ արժողության ինվենտարը

կինա կոլխոզին վորպես անբաժան ֆոնդ: Իսկ ամբողջ գյուղի ինվենտարի համայնացումից հետո կոլխոզը կունենա 20.000 ուրբլի անբաժան ֆոնդ, վորը կոլխոզի անդամներին շաղկապող, կոլխոզը քայքայումից ապահովող հզոր միջոց ե հանգիստանում:

Յերրորդ՝ հիշյալ վորոշումներն ընդունելուց հետո գյուղի ընդհանուր ժողովում կարգացվում և ընդունվում ե կոլխոզի կանոնադրությունը (устав), վորը ընդունվելուց հետո ստորագրվում ե ժողովի լիազորների կողմից և կոլխոզի անդամների անվանական ու գույքային ցուցակի հետ միասին, գյուղխորհրդի վավերացումից հետո ներկայացվում ե ռայոնի հողբաժնին ի հաստատություն: Այստեղ տեղին ե մի անգամ ևս ընդգծել մի կարևոր հանգամանք. դա կուլակներին կոլխոզ չընդունելու հարցն ե: Յեթե մինչև Համկոմկուսի (բ) Կ. Կ. նոյեմբերյան պլենումն այդ հարցի վերաբերյալ թեր ու դեմ կարծիքներ կային, հիմա կուլակներին կոլխոզ չընդունելու հարցը վճռված ե վերջնականապես. վոչ մի կուլակ, վոչ մի կուլակի վորդի կոլխոզի անդամ չի կարող լինել:

Այսպես ուրեմն, խոշոր կոլխոզ կազմակերպելու համար բացի հողաշինարարությունն այդ նպատակին ծառայեցնելուց, հարկավոր ե կուլակներին բոլորովին մեկուսացնել, հարկավոր ե սկզբից և յետ ինվենտարը համայնացնել և հենց սկզբից իբրև անբաժան ֆոնդ, հատկացնել համայնացրած ինվենտարի արժեքի 25-30 տոկոսը: Այս ձեռնարկումները կոլխոզի գոյության հենց առաջին որերից կստեղծեն ամենաբարեհաջող պայմաններ նրա կայունության ու բարգավաճման համար:

Կ Ա Դ Ր Ե Ր Ի Հ Ա Ր Ց Ը

Պարզ է, վոր կոլխոզներ կազմակերպելը բավական չէ, հարկավոր է կոլխոզները ղեկավարել, նրանց աշխատանքներն անսխալ կազմակերպել և գործով ցույց տալ, վոր կոլխոզն անհատական տնտեսությունից ավելի բարձր ձև է: Հարկավոր է գործով ցույց տալ միջակ ու չքավար գյուղացուն, վոր կոլխոզը նրանց նյութական դրությունն անհամեմատ բարելավում է, նրանց կուլտուրական մակարդակն ավելի յե բարձրացվում է: Կոլխոզով ընդգրկված միջակն ու չքավորը պիտի իրոք համոզվեն, վոր սոցիալիստական զարգացման ուղին նրանց շահերի տեսակետից ավելի շահավետ է, քան անհատական տնտեսությունը, քան կապիտալիստական զարգացման ուղին: Բայց այդ խնդիրները լուծելու համար հարկավոր են պատրաստված, ընդունակ և կուսակցության գիծն անշեղ կենսագործող մարդիկ: Կոլխոզները կպահանջեն կարող ղեկավարներ և այդ ղեկավարները պիտի գտնվեն: Կոլխոզները պիտի ստանան այդպիսի ղեկավարներ:

Կոլխոզչինարարությունը պահանջ կդնե տրակտորիստներին, գյուղատնտեսներին, անասնարույժների, զոոտեխնիկներին, բժիշկներին, ուսուցիչներին և այլ վորակյալ աշխատավորներին մասին: Մենք պիտի գտնենք, պատրաստենք և տանք կոլխոզներին այդ կադրերը:

Կադրերի հարցը կոլխոզչինարարության հիմնական հարցերիցն է: Քաղաքն ու գյուղը միասին պիտի լծվեն այդ հարցի լուծման: Քաղաքը պիտի տա բանվոր ղեկավարներ, բժիշկներ, գյուղատնտեսներ: Գյուղն իր հերթին պիտի տա և պատրաստի իր միջից և՛ ղեկավարներ և՛ տրակտորիստներ և ուսուցիչներ և՛ անասնարույժներ և գյուղատնտեսներ և ուրիշ հարկավոր աշխատավորներ:

Այս հարցը—կադրերի հարցը—իր ամբողջ լրջութեամբ դրված է մեր առջև և պահանջում է լարված ուշադրութիւն իր հաջող լուծման համար: Մի կողմից բանվոր դասակարգը մտրիլիդացիայի յե յենթարկում իր լավագույն ներկայացուցիչներին ու գյուղ է ուղարկում մշտական աշխատանքի, մյուս կողմից քաղաքներում և գյուղերում զանազան կուրսեր են բացվում հարկավոր կադրեր պատրաստելու համար: Գյուղն այդ կուրսերը պիտի ուղարկէ բատրակ, չքավոր ու միջակ ակտիվիստներին ու նրանցից կոփե, պատրաստե կոլխոզներ կառուցողների հզոր բանակ: Քաղաքն ու գյուղը միահամուռ ուժերով կոլխոզինարարութեան զուգընթաց պիտի զարկ տան կոլխոզնիկների կուլտուրական ու առողջապահական գործին, պիտի տան բժիշկներ և ուսուցիչներ:

Քաղաքն իր շեֆընկերութիւնների, շեֆբրիգադների միջոցով պիտի ամեն կերպ ոժտնդակե գյուղի սոցիալիստական վերակառուցման մեծ գործին:

Կադրեր պատրաստելու գործում մի անգամ ևս ուժեղ կերպով պիտի հայտնաբերվի բանվոր դասակարգի և գյուղացիութեան զինակցութեան անհրաժեշտութիւնն ու անպարտելիութիւնը: Այս հարցում մի անգամ ևս պիտի հայտնաբերվի քաղաքի և գյուղի կապի նոր, արտադրական բնույթը:

ԿՈՒԽՈՉՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԸ

Կոլխոզչինարարութեան խնդիրները պահանջում են անհատին նյութական միջոցներ, անագին քանակութեամբ մեքենաներ, տրակտորներ, կոմբայններ, պարարտանյութեր և այլն: Հարց է ծագում, ի՞նչ ազբյուրներից կարելի յետանալ այդ միջոցները:

Պետք է ասել, վոր տեղերում այս խնդրի վերաբերյալ բավական խառնաշփոթութիւն է տիրում: Կան չափազանց վտանգավոր ու վնասակար տրամադրութիւններ, վոր իբր թէ կոլխոզի կազմակերպումը հնարավոր է միայն պետական միջոցներով:

Կուլակները և նրանց կողմնակիցներն իրենք են ստեղծում և քաջալերում այդ տրամադրութիւնները: Նրանք լուրեր են տարածում, թէ կոլխոզ մտնելուց առաջ հարկավոր է ծախել ձին, յեզը, մեքենաները և փողը դրպանը դնել: «Թող պետութիւնը վարկ տա, տրակտոր ու մեքենա տա, սերմացու տա, տա, տա ու անվերջ տա»: այսպիսի «լոգունգ» է տվել կուլակների «ազիտպրոպը»:

Դժբաղդաբար յերբեմն կուլակների—մեր դասակարգային թշնամիների—այս պրովակացիան հաջողվում է: Յերբեմն միջակներն ու նույնիսկ չքավորներն այդպես էլ մտածում են: Հարկավոր է մի լավ մտածել, թէ վճիռտեղ կարող է մեզ հասցնել կուլակների այդ պրովակացիան, մի լավ հասկանալ, թէ կոլխոզչինարարութեան դեմ ուղղված կուլակների այդ տրամադրութիւններից ի՞նչ կստացվի:

Վերցնենք դարձյալ որինակ. յետե՛ Ս-Սալայի գյուղացիք յենթարկվեն այդ կուլակային պրովակացիային և նախ քան կոլ-

կողմանելը, ծախսն իրենց բոլոր ինվենտարը, վորը մեր նախորդ որինակով արժե 80.000 ռուբլի (և յեթե այդպես մտածեն ու գործեն բոլոր գյուղացիներն ել), ինչպիսի դրություն կատեղծվի գ.-տնտեսության մեջ, ինչքան պետական ոգնության կարիք կգրացվի: Ս-Սալան ունի 300 ծուխ: Ամեն մի 300 ծուխ կոլխոզ կազմակերպելու դեպքում պիտի պահանջե 80.000 ռուբ.: Յեվ վորովհետև ԽՍՀՄ-ում կա 25 միլիոն ծուխ գյուղացիութուն, Ս-Սալայի հաշվով ամբողջական կոլեկտիվացման համար կպահանջվի այնպիսի մի հսկայական գումար, ինչպիսին է 6.650 միլիոն ռուբլի: Ի նկատի պիտի ունենալ, վոր այդ գումարը կպահանջվի գ.-տնտեսությունն իր այժմյան տեխնիկական բազայի վրա վերահաստատելու համար: Իսկ յեթե ավելացնենք մեքենայացման ու վերակառուցման խնդիրներն ել, այդ դեպքում պահանջվելիք գումարը կկրկնապատկվի: Պարզ է, վոր պետությունն ի վիճակի չի լինի այդպիսի գումարներ—մոտ 13-14 միլիարդ ռուբլի հատկացնել կոլեկտիվացման խնդիրը լուծելու համար: Պարզ է նաև, վոր կուլակները ստեղծելով և քաջալերելով այդ տրամադրությունները, ցանկանում են վիժեցնել կոլխոզինարարությունը:

Կոլխոզներ կազմակերպելու համար պահանջվելիք միջոցների գլխավոր մասը պիտի կազմեն այն միջոցները, վորոնք արդեն կան գյուղում: Ամեն մի չքավոր ու միջակ իր ունեցած ամբողջ կենդանի ու անկենդան ինվենտարը կոլխոզ պիտի մուծե ինչպես փայ և դեն շարտե կուլակների փափսոցը: Տեղական կուսակցական, խորհրդային ու կոոպերատիվ կազմակերպությունների պարտականությունն է պայքարել կուլակների նման յերույթների ու տրամադրությունների դեմ, համոխմբել բատրակներին, չքավորներին ու միջակներին այդ պայքարի շուրջը:

Կոլխոզինարարությունը չպիտի իջեցնի գյուղատնտեսության մեջ գործածվող ինվենտարի արժեքը, այլ ընդհակառակը, պիտի բարձրացնի: Կոլեկտիվացման կենտրոնական խըն-

չիրն և լինելու գյուղի մեքենայացումը, իսկ այդ նշանակում և ամեն մի շնչին հասնող ինվենտարի արժեքը բարձրացնելու Մեր վերցրած որինակով՝ Ս-Սալայի ամեն մի շնչին հասնում և 40 ուռբուռ ինվենտար, վորն իհարկե չափազանց քիչ և՛ գյուղատնտեսական աշխատանքների արտադրողականությունը բարձրացնելու, հետևապես գյուղացու նյութական դրությունը բարելավելու տեսակետից: Կոլեկտիվացումը պիտի կարողանա նոր դարկ, նոր թափ տալ գյուղին հիշյալ ուղղությամբ: Իսկ այդ նշանակում և, վոր կոլեկտիվացման խնդիրը յեղած ինվենտարը պահպանելով չի լուծվում: Այդ նշանակում և, վոր պետությունն էլ իր հերթին միջոցներ պիտի հատկացնե: Յե՛վ այս տարի պետությունն իրոք բաց և թողնելու 4,300 միլ. ուռբ. վարկ ԽՍՀՄ մասշտաբով և 109 միլիոն ուռբլի—չյուսիսային Կովկասի համար:

Սակայն բավական չե ինվենտարի արժեքը բարձրացնելու խնդիրը լուծել: Հարկավոր և միջոցների ավելի ուսցիոնալ ուղտադործում: Ս-Սալայի որինակը ցույց տվեց, վոր կոլեկտիվացումն իր առաջին իսկ քայլերից միջոցներ և ազատում (540 լծկան միավորի փոխարեն 372 լծկան միավոր): Այդ խնայողությունների ուսցիոնալ գործադրությունը խնդրի կարևորագույն կողմն և կազմում: Կոլեկտիվացման շնորհիվ ստացված քոլոր խնայողություններն առաջին հերթին պետք և ուղղել արակտորներ և ուրիշ բարդ մեքենաներ ձեռք բերելու համար կանխավճար մտցնելու գծով: Խնայողությունները պիտի ոգնեն գ.-տնտեսական աշխատանքի միջոցների վերանորոգման, գ.-տնտեսության մեջ նոր մեքենայական բազա մտցնելու համար: Կոլեկտիվացման առաջին քայլերն այս ուղղությամբ պիտի լինեն: Յե՛վ յերբ մենք գ.-տնտեսության գլխավոր ճյուղը—հողագործությունը մեքենայացնենք, այն ժամանակ նորանոր խնայողությունների, նորանոր ճյուղեր կազմակերպելու կամ յեղածները կատարելագործելու լայն հնարավորություններ կստանանք:

Կոլեկտիվացման համար պահանջվելիք միջոցների գլխա-
վոր մասը գյուղումն է: Նա ցիր ու ցան յեղած, մանր, անհա-
տական միջակ ու չքավոր գյուղացիների մոտն է: Հավաքել,
համայնացնել ու ռացիոնալ կերպով ոգտագործել այդ միջոց-
ները—անա թե ինչումն է ինդրի «ուղն ու ծուծը»:

ԿՈՒԵԿՏԻՎԱՑՈՒՄՆ ՈՒ ՄԵՔԵՆԱՅԱՑՈՒՄԸ

Կուլեկտիվացումը հնարավոր է դարձնում բարդ ու թանկարժեք մեքենաների գործածությունը, ինչ վոր անկարելի յե անհատ տնտեսությունների համար: Իսկ մեքենաների գործածությունը, ինչպես արդեն գիտենք, խնայում է ահագին նյութական միջոցներ և աշխատանք:

Ս.-Սալայի որինակը մենք կարող ենք ավելի լայնացնել և կտեսնենք, վոր Հյուսիսային Կովկասի մասշտաբով անցկացված մեքենայացումը մեզ կտա թե նյութական, թե աշխատանքի ահագին խնայողություն: Յերկրամասի համար պահանջվող 156,500 ձիու փոխարեն (յենթադրվում է ցանքերի տարածութ. 1250 հազար հեկ.) կպահանջվեն (ամբողջական կուլեկտիվացման ժամանակ) 61 հազար տրակտորներ և 300 հազար աշխատող ձեռների փոխարեն—120 հազար: Մեքենայացումը տալիս է մեզ ահագին խնայողություն, վորովհետև 1220 ձիերի վրա ծախսվող 19,300 հազար ռուբլու փոխարեն (խոտ, գարի կամ հաճար, կերեր և այլն) ամեն մի ձիու կերի վրա կծախսենք 120 ռ. տարեկան, չհաշվելով ձիուն խնամելու ծախսը: Մենք տրակտորների վրա կծախսենք 12 միլիոն ռուբլի (նավթ, նորոգում, նոր մասեր և այլն—ամեն մի տրակտորի վրա 200 ռ. տարեկան): Ամեն մի հեկտարի մշակումը ձիով մշակելու ժամանակ հավասար է 16 ռուբլու, իսկ տրակտորով մշակելու ժամանակ—10 ռուբլու, վորովհետև նույն Ս.-Սալայի որինակը ցույց է տալիս, վոր 1 ձին և 2 մարդը տարվա ընթացքում մշակում են (գլխավորապես վարում ու ցանում) վոչ ավելի 8 հեկտարից, մինչդեռ 1 տրակտորն ու 2 մարդը կարող են միջին թվով 200 հեկտարից էլ ավելի հող մշակել:

Իսկ վերև բերած հաշիվներից դժվար չի լինի պարզել,

վոր հողի մշակումն անհամեմատ քիչ ծախս ե պահանջում մեքենայացման ժամանակ, քան հին ձևով, ձիերով կամ յեզներով մշակելու ժամանակ:

Թյուրիմացություններից խուսափելու համար, հարկավոր ե այստեղ մի դիտողություն անել: Մենք միջոցների աղբյուրների մասին խոսելիս այն միտքը արտահայտեցինք, թե կոլեկտիվացումն ու մեքենայացումը յեղած միջոցներով չեն կարող բավականանալ և կպահանջեն նորանոր միջոցներ, վորոնց քանակն արդեն յեղած միջոցներից պակաս չի լինելու: Կարող ե պատահել, վոր իհարցնողներ լինեն, թե այդ ինչպես ե, վոր մի կողմից կոլեկտիվացումն ավելի միջոցներ ե պահանջում, իսկ մյուս կողմից խնայողություններ ե տալիս: Կարծես այստեղ հակասություններ կան: Յե՛վ իսկապես, առաջին հայացքից այդպես ել թվում ե: Բայց միմիայն թվում ե, վորովհետև այստեղ վոչ մի հակասություն չկա:

Մեքենայացումը նշանակում ե, վոր մենք գյուղատնտեսության մեջ մտցնում ենք նոր տեխնիկա, թանգարժեք մեքենաներ, այդ մեքենաների համար բաց ենք անում նավթի բազաներ, նորոգման արհեստանոցներ, պատրաստում ենք նոր կադրեր (այսինքն սովորեցնում ենք գյուղի բատրակ-չքավոր ու միջակ խավերին մեքենաների վրա աշխատել), կառուցում ենք մեքենաների համար սրահներ—և ուրիշ մի շարք աշխատանքներ, վորոնք պահանջում են նոր գումարներ, նոր ներդրումներ: Միևնույն ժամանակ գյուղատնտեսական աշխատանքները պիտի կատարվեն իրենց հերթին և նորանոր ճյուղեր (կամ յեղածները ավելի լայն) պիտի կազմակերպվեն: Հարկավոր կլինի նոր շինություններ կառուցել համայնացրած անասնաբուժության համար (որինակ՝ գոմեր, պանրա-յուղագործարաններ), այգեգործության համար ծառեր տնկել և այլն և այլն:

Պարզ ե, վոր այդ բոլորն անազին նոր դրամ ե պահանջում:

Մյուս կողմից մեքենաների ներմուծումը բարձրացնում ե աշխատանքի արտադրողականությունը, ազատում ե աշխատող

ձեռներ և վորոշ միջոցներ ու այգպիսով տալիս և անադին խնայողութիւններ, վորոնք պետական վարկերի հետ միասին հնարավորութիւն կտան անտեսութիւնն ավելի բարձր հիմքերի վրա դնել, աշխատավոր գյուղացիութեան նյութական դրութիւնը հիմնականորեն բարելավել:

Մեքենայացումը—տրակտորներ, կոմբայններ, տրակտորին հարմարեցրած գործիքներ և մեքենաներ ներմուծելը—կոլեկտիվացման հետ սերտ կերպով կապված են: Մեկը մյուսին յրացնում է:

Կոլխոզը հեշտացնում, հնարավոր է դարձնում բարդ մեքենաների գործածումը չքավոր ու միջակ աշխատավոր գյուղացու համար, իսկ մեքենան արագացնում է գյուղատնտեսութեան վերելքը, արագացնում է գյուղացու նյութական ու կուլտուրական մակարդակի բարձրացումը և վոչնչացնում գյուղի ու քաղաքի միջև յեղած զանազանութիւնը:

Մեքենաները գյուղ ներմուծելու պրոցեսը գյուղի ելք-տրոֆիկացիան արագացնող խթանն է, վորովհետև մեքենաների շնորհիվ ստացվող խնայողութիւններն ու ազատ ձեռները հիմք են դառնալու գյուղատնտեսական մթերքների մշակման արդունարեբական ձեռնարկներ կազմակերպելուն, իսկ վերջիններն ելեկտրական ուժի մեծ պահանջ կդնեն և ելեկտրական կայաններ կառուցելու դրդապատճառ կդառնան:

Խավար ու աղքատ գյուղը մեքենաների շնորհիվ կստանա յուշա և դուրս կգա դարավոր աղքատութիւնից:

Փայլուն է կոլեկտիվացման հեռանկարը:

Փայլուն է մեքենայացված գյուղի ապագան:

Բայց այդ փայլուն ապագայի ճանապարհին կան և դժվարութիւններ:

Այդ դժվարութիւններից մեկն էլ մեքենաների մատակարարումն է: Այսօր դեռ ԽՍՀՄ-ը չունի պահանջվելիք թվով տրակտորներ, կոմբայններ, տրակտորներին հարմարեցրած մեքենաներ և գործիքներ: Մեր դասակարգային թշնամիները—

կուլակներն ու կղերականները—մեքենաների սղուլթյունը, ինչպես նաև ուրիշ զժվարությունները, կուղեման ոգտագործել կոլխոզշինարարության դեմ պայքարելու համար:

—Վոր կոլխոզ են կազմում, թող տրակտորներ տան:

—Առանց տրակտորի ի՞նչ կոլխոզ:

Այս և նման բացականչություններ անպայման տեղի կունենան գյուղում, կուլակների և նրանց ձայնակիցների կողմից:

Մենք պատրաստ պիտի լինենք այդպիսի յելուլթներին:

Բայց, պայքարում հաղթելու համար պետք է զինված լինել և իմանալ, թե վո՞ր դեպքում ի՞նչ դենք գործածել:

Կուլակային տարրերի այդ յելուլթների դեմ պայքարելու ամենագործնական միջոցն է մեքենաների արտադրությունն արագացնելը: Հայտնի յե, վոր խորհրդային կառավարությունը ձեռնարկել է արդեն տրակտորների գործարանների կառուցման: Ստալինգրադում, Խարկովում և Չելյաբինսկում կառուցվում են տրակտորներ պատրաստելու հսկայական գործարաններ:

Ռոստովում, Ուրալում և Սիրիերում կառուցվում են գյուղատնտեսական մեքենաներ արտադրող գործարաններ, վորոնք կոլեկտիվացող գյուղին պիտի տան կոմբայներ, տրակտորին հարմարեցված մեքենաներ և գործիքներ: Մնում է, վոր մենք ել չքնենք, ձեռներս ծալած չնստենք, այլ ոգնենք կառավարության այդ գործարանների կառուցման գործում: Հիմիկվանից մեքենաների համար կանխավճար մտցնել, ավելի յեռանդուն մասնակցել պետական փոխառությունների տարածման (մասնավորապես ինդուստրացման 3-րդ փոխառության)—ահա թե ինչ միջոցներով կարելի յե ոգնել կառավարության և հարվածել մեր դասակարգային թշնամիներին:

Իսկ մինչ այդ, մինչ մեքենաների արտադրումը, կոլեկտիվացման աշխատանքներին լծվել, ուցիտնալ կերպով ոգտագործել յեղած լծկան ուժերն ու մեքենաները, կազմակերպել

աշխատանքը ծրագրած կերպով, դեն շարտել ծուլութիւնն ու
դանդաղկոտութիւնը, դարկ տալ անասնաբուծութեան, անցնել
դյուրադատեսի ցուցմունքով հողի մշակման նոր ու զիտական
ձևերին (բազմադաշտյան սիստեմ, արհեստական պարարտա-
ցում), դարկ տալ այգեգործութեան, ծխախոտագործութեան,
թուջնաբուծութեան, մեղվաբուծութեան և այլն և այլն:

Այսպիսով մենք գործնականորեն կմտեցնենք սոցիալիս-
տական կարգերը, մեր բարեկեցութեան ու յերջանկութեան
որերը և արմատից կսլոկենք կապիտալիստական կարգերը, հիմ-
քից կքանդենք կուլակների, տերտերների, նեպոմանների և այլ
պարագիստների աշխարհը:

ԳԱՆ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

220035574

8552

[15K]

A $\frac{11}{35574}$

9111 6 20 407.